

DOI: 10.25140/2411-5215-2022-3(31)-180-189

УДК 336.717:336.27

JEL Classification: E44; G21

Марія Лапішко

кандидат економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку і аналізу
Національний університет «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

E-mail: Mariia.l.lapishko@lpnu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6690-3080>

ResearcherID: [5279-2017](https://orcid.org/5279-2017)

Анна Винник

здобувач магістерської програми

Інститут підприємництва та перспективних технологій

Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

E-mail: Anna.basaraba1999@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ РИНКУ КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

У статті розглянуто проблеми ринку кредитування, які виникли через затяжні військові дії в Україні та спричинили нову економічну й фінансову кризу. Виявлено об'єктивні фактори, що погіршили якість кредитних портфелів банків та кредитоспроможність позичальників, які за останні роки оформили кредити. Досліджено причини зростання вартості нових кредитів, зниження попиту на них. Систематизовано заходи регулятора кредитного ринку щодо пом'якшення вимог до банків у системі управління кредитним ризиком. Визначено зміст та пріоритетність запровадження антикризових заходів для врегулювання інтересів кредиторів і позичальників, проаналізовано державні програми та гранти підтримки кредитування підприємництва для відновлення України.

Ключові слова: ринок кредитування; кредитори; позичальники; доступні кредити; процентна ставка; банки; кредитний ризик.

Рис.: 2. Табл.: 2. Бібл.: 12.

Постановка проблеми. Війна та запроваджений в Україні воєнний стан створили 100-відсоткові форс-мажорні обставини в різних сферах життєдіяльності нашого суспільства, болюче відобразились на фінансовому секторі. До початку повномасштабного вторгнення росії в Україну вітчизняні банки активізували кредитну діяльність. З ініціативи Президента України та при підтримці Уряду реалізовувались пільгові програми кредитування «Доступні кредити 5-7-9 %», за якими частина вартості кредиту компенсувалась з державного бюджету. Війна розбалансувала відносини позичальників і кредиторів, створила кризову ситуацію на ринку кредитування і вимагає прийняття нестандартних рішень від Національного банку України (НБУ), Верховної Ради України, Уряду, комерційних банків для захисту прав кредиторів і позичальників, врегулювання ринку кредитування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку кредитного ринку в Україні періодично бувають у полі зору науковців. Б. Данилишин у своїх публікаціях розглядає причини, які стримують темпи кредитування попри достатність ліквідних коштів у банках; В. Кремень,

О. Кремень, Л. Гуляєва, порушують проблему споживчого кредитування та його ролі у розвитку економіки України; Л. Авраменко, А. Заквацький проаналізували вплив пандемії на стан банківського кредитування в Україні. У грудні 2020 року Незалежна асоціація банків України (НАБУ) опублікувала підсумковий звіт «Дослідження ринку кредитування в Україні», проведеного спільно з американським фондом USAID (у межах проєкту «Трансформація фінансового сектора»), у якому проаналізовані макроекономічні, юридичні й податкові аспекти ринку запозичень, виявлені перешкоди для запровадження нових фінансових інструментів та відновлення кредитування. На основі аналізу проблем, що заважали розвитку кредитного ринку, сформульовані експертні рекомендації для органів державної влади, для бізнесу й банків, які деталізували можливості доступного кредитування та відіграли важливу роль у поживленні кредитування малого та середнього бізнесу, іпотечного кредитування в наступні два роки [1, с. 26-27].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Введення воєнного стану створило нові виклики для кредиторів та позичальників. Верховна рада, НБУ прийняли важливі рішення щодо введення «кредитних канікул» на період воєнного стану, тимчасових пом'якшуючих особливостей оцінювання банками кредитних ризиків, які сприятимуть реструктуризації прострочених кредитів [2]. Заборонено банкам на період воєнного стану та три місяці після його припинення вимагати сплату простроченої заборгованості особливим категоріям позичальників: військовослужбовцям ЗСУ, особам інших військових формувань, що захищають країну; особам з інвалідністю, спричиненою війною; членам сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти, осіб, які перебувають у полоні, з якими втрачено зв'язок, осіб, зниклих безвісти [3, с. 1]. Недослідженою залишається проблема подальшого розвитку ринку кредитування, вирішення нагромаджених проблем у період воєнного стану та після завершення війни.

Мета. Виокремити та систематизувати проблеми ринку кредитування, які виникли через військові дії в Україні, визначити зміст та пріоритетність запровадження антикризових заходів для врегулювання інтересів кредиторів і позичальників, зниження кредитних ризиків банків.

Виклад основного матеріалу. Кредитування як необхідна умова розвитку підприємництва, модернізації основних засобів працюючого бізнесу та забезпечення споживчих потреб населення є рушійною силою економічного зростання та основним джерелом дохідності для банків і небанківських фінансових установ.

Незалежна асоціація банків України провела дослідження потреб у кредитуванні населення та бізнесу України (2020 рік) під час коронакризи шляхом опитування українців та бізнесменів і виявила причини нестачі коштів у респондентів, які підтверджують попит на кредити. Населення переважно потребує кредитних коштів для придбання дорогих споживчих товарів (64 %

респондентів), житла (59 %), для лікування (39 %), відпустки (53 %), відкриття власного бізнесу (38 %) [4, с. 20]. Середня сума кредиту – 21 тис. грн. Найпопулярніший спосіб отримання готівкових коштів – кредитний ліміт на відкритій банківській картці, яким 36 % опитаних покривають дефіцит щоденних витрат на непередбачувані ситуації [4, с. 6-9]. Часто громадяни позичають кошти в рідних і знайомих і лише для оплати дорогих споживчих товарів, іпотеки та на розвиток бізнесу оформляють кредит у банку. У ситуацію з неможливістю вчасно повернути борг попадали 53% населення з опитаної аудиторії, 15 % мали невикрашений короткостроковий кредит у банку і 10 % – невикрашений довгостроковий кредит [4, с. 6-9]. Серед бізнесменів 85 %, які тимчасово втрачали платоспроможність [4, с. 92].

Як бачимо, українці із засторогою ставляться до запозичень і основними їхніми застереженнями є: висока ціна позичок, непрозорість умов кредитування, високі комісійні витрати, складність процесу оформлення кредиту, недостатньо ліквідного майна для застави, недовіра до фінансових установ. До факторів, які впливають на вартість кредитних коштів, належать: рівень інфляції, облікова (ключова) ставка НБУ, середня ставка за строковими депозитами, сукупний ризик.

Інфляція – чи найважливіша складова ринкової процентної ставки. Високі інфляційні очікування піднімають рівень кредитних ставок і стримують зниження вартості грошей. Протягом останніх десяти років середньорічний рівень інфляції становив 12,2 %. Динаміка індексу споживчих цін (темпу інфляції) від початку воєнних дій в Україні подана на рис. 1.

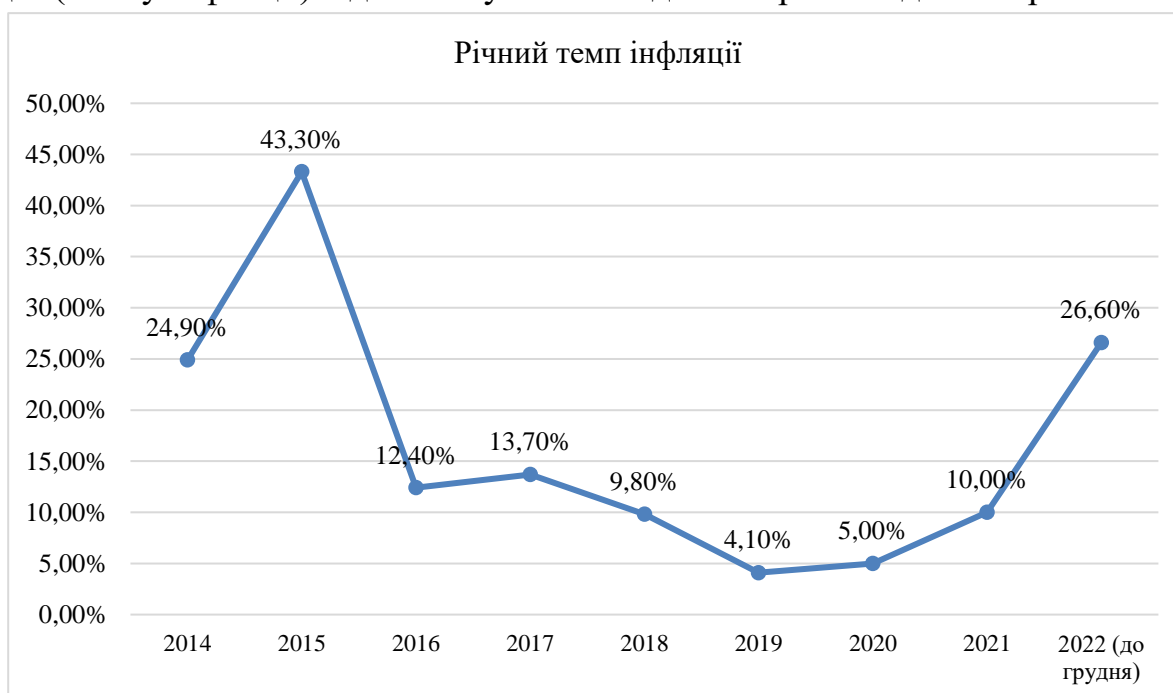

Рис. 1. Динаміка темпу інфляції в Україні (2014-2022 рр.)
Джерело: [5].

Порушення макрофінансової стабільності в країні веде до подорожчання ресурсів, що ми спостерігаємо сьогодні на фінансовому ринку. Через високі інфляційні прогнози НБУ підвищує облікову ставку, щоб стабілізувати ситуацію на фінансовому ринку, у разі покращення макроекономічного та фінансового стану в країні – знижує ключову ставку.

Попри військові дії на Сході країни, період макроекономічної стабільності розпочався після 2018 року й до початку повномасштабної військової агресії росії (рис. 1), коли інфляція була регульована НБУ і досягла мінімального рівня. Середньорічні темпи зростання ВВП за цей період становили 2,9 %, облікова ставка НБУ, як основний інструмент монетарної політики, що показує вартість грошей у державі опустилась до найнижчого рівня 6 % (рис. 2).

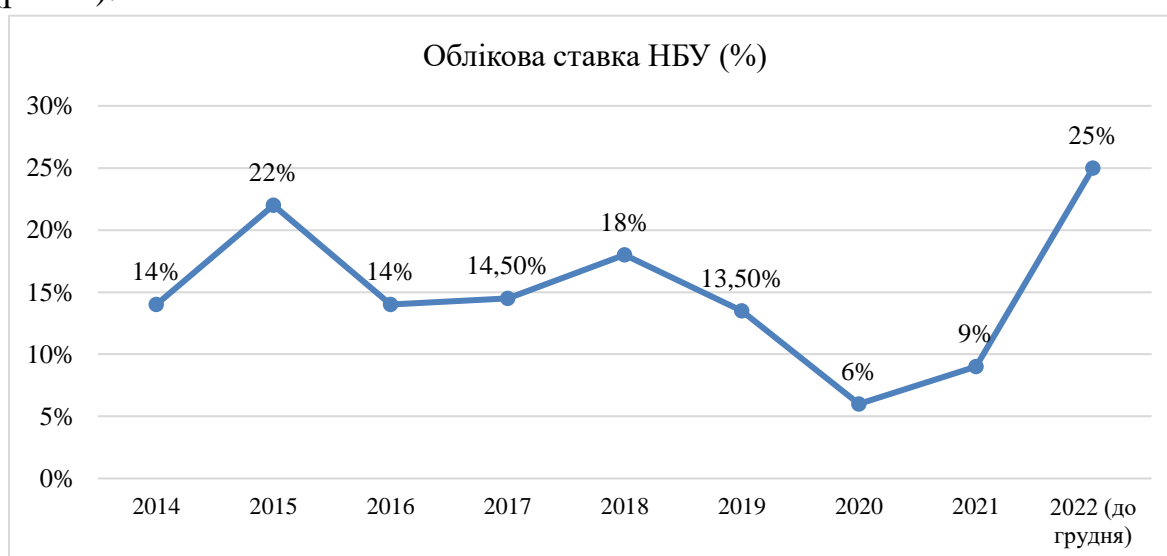

Рис. 2. Динаміка облікової ставки НБУ (2014-2022 рр.)

Джерело: [6].

Станом на 01.09.2020 р. ставка за міжбанківськими кредитами овернайт збігалася з рівнем інфляції (5 %), а у структурі сукупного кредитного портфеля обсягом 1015,4 млрд грн, частка кредитів нефінансовому корпоративному становила 77,4 %, кредитів наданих фізичним особам – 21,4 % [1, с. 8]. Якість кредитних портфелів банків на той момент суттєво покращилась. Упродовж останніх років стан фінансового ринку в Україні успішно реформувався та рухався від стабілізації до сприяння розвитку.

Війна надзвичайно швидко розбалансувала всю економіку країни, основним завданням держави став захист України та фінансування військових витрат. Відповідно банки в другому півріччі 2022 року поступово почали підвищувати ціни на залучені та кредитні кошти, а це своєю чергою знизило темпи кредитування.

Важливим фактором зростання кредитних процентних ставок є вартість банківських ресурсів і депозитів зокрема. В Україні основою для розрахунку процентної ставки за кредитами є Український індекс ставок за депозитами

фізичних осіб (англ. Ukrainian Index of Retail Deposit Rates, скор. **UIRD**), який розраховується як середня депозитна ставка 20 банків із найбільшими портфелями строкових депозитів на 3, 6, 9, 12 місяця у валютах: українська гривня, долари США, євро, і називають **індикативною ставкою**. У табл. 1 – значення на початок робочого тижня за 3 останні місяці.

Таблиця 1

Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривні (% річних)

Дата	3 місяці	6 місяців	9 місяців	12 місяців
01.09.2022 Чт	10,13	10,00	10,22	10,39
01.09.2022 Чт	10,13	10,00	10,22	10,39
03.10.2022 Пн	10,95	11,32	10,59	11,29
1.11.2022 Вт	11,09	11,43	10,72	11,68

Джерело: [7].

Індикативна ставка розраховується о 15:00 за київським часом кожного банківського дня в системі Thomson Reuters на основі номінальних ставок за строковими депозитами фізичних осіб у гривні з виплатою процентів після закінчення строку дії депозитного договору [8].

Банки також застосовують плаваючу процентну ставку, що складається зі змінної частини (FIDR – Floating Interest Deposit Rate) та фіксованого відсотка. FIDR – це процентна ставка по строкових депозитах фізичних осіб у валюті тотожній валюті кредиту, що розміщені в банку на строк в 365 днів, з виплатою процентів після закінчення строку дії депозитного договору. Залежно від зміни вартості кредитних ресурсів на фінансовому ринку України ставка FIDR може змінюватись (збільшуватись чи зменшуватись) у порядку, передбаченому сторонами у кредитному договорі. Проценти нараховуються згідно зі ставками FIDR (фактично діюча на дату корегування) + фіксований відсоток з розрахунку 360/365 календарних днів у році [9].

Номінальна процентна ставка, за якою банк нараховує проценти, має три складові:

Номінальна % ставка = базова % ставка + рівень інфляції + премія за ризик.

Базовою процентною ставкою виступає індикативна ставка (UIRD/FIDR), а інфляцію та премію за ризик банки об'єднують у твердий відсоток, який вписується у кредитний договір під час оформлення кредиту.

Проте номінальна ставка не показує всі реальні витрати боржника та вигоду кредитора. Оформляючи кредит, банки зобов'язані показати позичальнику ефективну (реальну) процентну ставку, яка враховує прямі та непрямі витрати позичальника. До прямих витрат належать номінальна процентна ставка та комісійні при оформленні кредитної угоди банком, а непрямі витрати позичальник сплачує посередникам за оцінку застави та її страхування [9].

У період воєнного стану через складну фінансову ситуацію позичальників, коли сукупний ризик неповернення кредиту суттєво зростає, банк підвищує номінальну ставку, паралельно можуть зростати й непрямі витрати, що ще більше підвищує ціну кредиту, яку показує ефективна процентна ставка. Ось чому попит на кредити під час воєнних дій різко впав і, маючи високий рівень ліквідних коштів, банки не можуть їх використати для кредитування фізичних і юридичних осіб. Станом на 01.11.2022 р. частка високоякісних ліквідних активах (ВЛА) у чистих активах банків становив 47,7 %, показник короткострокової ліквідності становить 260 %.

Водночас потреба в ресурсах для відновлення пошкодженого та відбудови зруйнованого майна, інфраструктурних об'єктів у деокупованих територіях України є величезна.

Щоб оживити кредитну діяльність, НБУ вніс зміни до Правил роботи банків у зв'язку з уведенням в Україні воєнного стану, затверджених постановою Правління Національного банку України від 25 лютого 2022 року № 23, які стосувалися особливостей кредитного ризику й були встановлені тимчасово на початку війни, щоб уникнути великої простроченої заборгованості за кредитами.

Для пом'якшення вимог до оцінювання кредитного ризику банками, внесено зміни до Положення про визначення банками розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління НБУ від 30.06.2016 р. № 351 (зі змінами), якими передбачені можливості банків у застосуванні спрощених підходів до оцінки кредитного ризику, зокрема: збільшено з 5 млн грн до 20 млн грн розмір кредитів юридичним особам, оцінку яких банк має право здійснювати на груповій основі; збільшено з 0,1 до 0,2 % основного капіталу банку розмір боргу за активами боржників, які банк має право оцінювати за спрощеним підходом [2].

Зміни НБУ до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 (зі змінами), дозволяють банкам знизити зі 150% до 100% ваги ризику (RWA) за споживчими незабезпеченими кредитами. Банки зможуть використати накопичений капітал на часткове покриття збитків, спричинених військовою агресією РФ.

У складних умовах воєнної агресії Росії наша держава через державні банки планує продовжувати кредитну підтримку суб'єктів господарювання.

Уже сьогодні, не чекаючи нашої перемоги на фронті, Уряд розробляє національні програми фінансування бізнесу на період відновлення української економіки (табл. 2).

Цільові програми пільгового кредитування «5-7-9 %» будуть продовжуватись для підтримки агросектору, переробки продукції, переміщення підприємств у безпечні регіони під час релокації, розширення бізнесу, поповнення обігових коштів. Для особливо важливих підприємств кредити

надаватимуться під гарантії держави (Уряду). Державна гарантія – спосіб забезпечення виконання зобов'язань позичальника за кредитом за рахунок державного бюджету.

Таблиця 2

Національні програми фінансування бізнесу та відновлення України

№	Назва програми	Позичальники	Сума кредиту	Термін кредиту	Процентна ставка
1.	Програма підтримки та активізації підприємництва «Доступні кредити -5-7-9%»	Суб'єкти господарювання	До 60 млн грн	Від 3 до 5 років	від 0 % +20 % – (UIRD _{3міс} +7/6/5 % маржі)
2.	Надання державної гарантії покриття кредиту на відновлення основних засобів	Важливі для держави підприємства (що постраждали від російської агресії)	Від 100 тис. грн до 100 млн грн	До 5 років	0 % на період воєнного стану при поєднанні 5-7-9 %
3.	Кредитування експортерів	Підприємства - експортери товарів, робіт, послуг українського походження	До 90 млн грн	До 12 місяців	5-7-9 % +0,5 % страховий тариф

Джерело: складено авторами на основі [12].

Уряд запропонував у цьому році підприємцям (юридичним особам та фізичним особам підприємцям) скористатись грантами від держави з цікавою назвою «є Робота». Грантова сума покриває витрати отримувача гранта від 100 до 50 % залежно від виду діяльності та кількості відкритих нових робочих місць. Сума грантів від 50 тис. грн до 8 млн грн. Реєстрація на отримання гранта здійснюється в застосунку «Дія». Назви грантів відповідають потребам позичальників: «є Робота: Своя справа», «є Робота: Свій сад», «є Робота: Своя теплиця», «є Робота: Новий рівень».

АТ «Ощадбанк» також пропонує кадровим військовим і правоохоронцям, вчителям і науковцям, медикам, які втратили житло, державну програму іпотечного кредитування «є Оселя» під 3 % річних.

Звичайно, що всі ці пільгові програми запрацюють за наявності коштів у Державному бюджеті та місцевих бюджетах. Україна в липні 2022 р представила в Лугано (Швейцарія) план відновлення, відбудови України після завершення війни й кошти на реалізацію цього плану логічно буде стягнути із закордонних рахунків агресора-рф, що спричинив цю розруху.

Висновки та пропозиції. Жорстокі військові дії росії в Україні, які протягом уже дев'яти місяців ми спостерігаємо, зруйнували тисячі осель мирних жителів, школи, дитячі садки і лікарні, дороги, мости, енергетичну інфраструктуру, але вони не зламали віру українців у свою державу та перемогу над агресором.

Банківська система вистояла перед викликами війни і має достатньо ліквідних коштів для кредитування проте ринок кредитування відчуває бо-лісні наслідки воєнного стану:

- високі ризики, пов'язані з війною, інфляція та висока облікова ставка НБУ підвищили ціну на кредитні кошти;
- погіршилась якість кредитних портфелів банків через низьку платоспроможність позичальників, а кредитний ризик продовжує знижувати прибутковість банківської діяльності;
- різко впав попит на нові кредити через зупинку окремих бізнесів, порушення логістики, міграцію працівників бізнес-структур, невизначеність у майбутньому;
- частина заставного майна банківських кредитів, в тому числі іпотека, знищена і невідомо на сьогодні яким має бути механізм відшкодування збитків для банків.

Вирішення цих проблем вимагатиме втручання державних регуляторів, Уряду, Верховної Ради України з метою знаходження балансу між втратами кредиторів і позичальників та їх мінімізації. Пільгові кредити, державні гранти, рефінансування діючих прострочених кредитів, залучення міжнародних грантових програм дозволить реструктурувати накопичені борги за час війни.

Список використаних джерел

1. Підсумковий звіт «Дослідження ринку кредитування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nabu.ua/images/uploaded/sys_media_doc/doc_51de4af05909c502efee8558d70b54b0.pdf.
2. Про внесення змін до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : Постанова НБУ № 87 від 29.04.2022 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0087500-22#Text>.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання простроченої заборгованості у період дії воєнного стану в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 27.07.2022 № 2459-IX. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20#Text>.
4. Дослідження потреб у кредитуванні населення та бізнесу України. Аналітичний звіт НАБУ, 2020 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nabu.ua/images/uploaded/sys_media_doc/doc_1737a9619d169a68b89fec445f336505.pdf.
5. Індекс інфляції з 2000 по 2022 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/inflation_index#.
6. Облікова ставка НБУ з 2001 по 2022 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/nbu_discount_rate.
7. Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб в гривні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/deposit/index/uah/>.
8. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls>.
9. Ставки FIDR/UIRD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.otpbank.com.ua/privateclients/information/fidr-uidr>.

10. Ареф'єва І. З чого складається вартість кредиту і які бувають процентні ставки? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financer.com/ua/blog/procenty-za-kreditamy/>.

11. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ від 17 червня 2022 року № 126. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_17062022_126.

12. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України [Електронний ресурс]: Постанови Правління НБУ від 17 червня 2022 року № 127. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_17062022_127.

13. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/credits-msb>.

References

1. Pidsumkovyi zvit «Doslidzhennia rynku kredyтування v Ukraini» [Final report “Lending market research in Ukraine”]. (2020). https://nabu.ua/images/uploaded/sys_media_doc/doc_51de4af05909c502efee8558d70b54b0.pdf.

2. Pro vnesennya zmin do Polozhennya pro vyznachennya bankamy Ukrayiny rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiyamy [On amendments to the Regulation on determination of credit risk by banks of Ukraine for active banking operations], Resolution of NBU № 87 (29.04.2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0087500-22#Text>.

3. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakoniv Ukrayiny shchodo vrehulyuvannya prostrochenoyi zaborhovanosti u period diyi voyennoho stanu v Ukrayini [On making changes to some laws of Ukraine regarding the settlement of overdue debts during the period of martial law in Ukraine], Law of Ukraine № 2459-IX (dated 27.07.2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20#Text>.

4. Doslidzhennia potreb u kredyтуванні naselennia ta biznesu Ukrainy. Analitychnyi zvit NABU [Study of the crediting needs of the population and business of Ukraine. Analytical report of NABU]. (2020). https://nabu.ua/images/uploaded/sys_media_doc/doc_1737a9619d169a68b89fec445f336505.pdf.

5. Indeks infliatsii z 2000 po 2022 rr. [Inflation index from 2000 to 2022]. (2022). https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/inflation_index#.

6. Oblikova stavka NBU z 2001 po 2022 rr. [The accounting rate of the NBU from 2001 to 2022]. (2022). https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/nbu_discount_rate.

7. Ukrainyskyi indeks stavok za depozytamy fizychnykh osib v hryvni [Ukrainian rate index for deposits of individuals in hryvnia]. (2022). <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/deposit/index/uah>.

8. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. (2022). <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls>.

9. Stavky FIDR/UIRD [FIDR/UIRD rates]. (2021). <https://www.otpbank.com.ua/privateclients/information/fidr-uird>.

10. Arefieva, I. (2021). Z choho skladaietsia vartist kredytu i yaki buvaiut protsentni stavky? [What is the cost of the loan and what are the interest rates?]. <https://financer.com/ua/blog/procenty-za-kreditamy>.

11. Pro vnesennia zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy [On making changes to some regulatory legal acts of the National Bank of Ukraine], Resolution of the Board of the NBU № 126 (dated June 17, 2022). https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_17062022_126.

12. Pro vnesennia zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy [On making changes to some regulatory legal acts of the National Bank of Ukraine], Resolution of the Board of the NBU № 127 (dated June 17, 2022). https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_17062022_127.

13. Ofitsiyni sait AT «Oshchadbank» [Official website of JSC “Oshchadbank”]. (2022). <https://www.oschadbank.ua/credits-msb>.

Отримано 15.06.2022

UDC 336.717:336.27

Mariia Lapishko

PhD in Economics, Professor, Institute of Entrepreneurship and Advanced Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

E-mail: Mariia.l.lapishko@lpnu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-6690-3080>

ResearcherID: [5279-2017](https://orcid.org/5279-2017)

Anna Vynnyk

Institute of Entrepreneurship and Advanced Technologies
Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

E-mail: Anna.basaraba1999@ukr.net

PROBLEMS OF THE LENDING MARKET OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Before the start of russia's large-scale invasion the demand for loans in Ukraine was caused by: the improvement of the macroeconomic situation in the country, a decrease in interest rates and government programs to support entrepreneurship and mortgage lending. The insolvency of debtors during the war led to an increase in the volume of overdue loans and, as a result, a deterioration in the quality of banks' loan portfolios.

The article systematizes the problems of the lending market that arose due to the military actions in Ukraine, determines the priority of the introduction of anti-crisis measures to satisfy both the interests of creditors and borrowers.

We have identified a number of factors that have worsened the quality of banks' loan portfolios and the creditworthiness of borrowers who have issued loans in recent years. In the article were studied the reasons for the increase in the cost of new loans and the decrease in demand for them. Measures of the loan market regulator to ease requirements for banks in the credit risk management system have been systematized. The content and priority of the introduction of anti-crisis measures to settle the interests of lenders and borrowers were determined, state programs and grants to support business lending for the recovery of Ukraine were analyzed.

It was concluded that the banking system of Ukraine has enough liquid funds for lending, but the lending market is experiencing the painful consequences of the state of war: high risks associated with the war increased the price of credit funds; the quality of banks' loan portfolios deteriorated due to the low solvency of borrowers, credit risk reduced the profitability of banking activities; the demand for new loans fell sharply due to the shutdown of certain businesses, disruption of logistics, migration of employees of business structures; part of the collateral for bank loans (including mortgages) has been destroyed and it is still not solved what the mechanism of compensation for losses should be for banks.

Key words: lending market; lenders; borrowers; available loans; interest rate; banks; credit risk.

Fig.: 2. Table: 2. References: 12.